

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asia: HE 189/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Hallituksen esitys alijäämien kattamisajan pidentämisestä on kannatettava. Se on kertaluontoinen ja määräaikainen toimi ja siten tarkoituksenmukainen vastaus hyvinvointialueiden kertaluontoisesta vuoden 2023 rahoitushaasteesta johtuvaan tilanteeseen. Tällaisia määräaikaisia toimia tulisi harkita jopa hallituksen esitystä laajemmin sen sijaan, että tilannetta pyritäisiin ratkomaan rahoitusjärjestelmän pysyvin muutoksin. Tällaisia haitallisia pysyviä muutoksia rahoitusjärjestelmään sisältyy hallituksen uuteen rahoituslain muutosesitysluonnokseen (2.2.2026).

Alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen (115a §)

Hyvinvointialueiden rahoituslakia laadittaessa ei voitu ennakoida nykyisen kaltaista, miljardiluokan rahoitusvajetta ja siitä seuranneita mittavia alijäämiä heti toiminnan alkuvuosina. Alkutilanteen alijäämät ovat synnyttäneet tilanteen, että talouden tasapainon saavuttamiseksi hyvinvointialueiden perusrahoitus itsessään edellyttää merkittävää sopeuttamista kaikilla hyvinvointialueilla.

Kaikki hyvinvointialueet ovat sitoutuneet taloutensa tasapainottamiseen, mutta sopeutustoimien käynnistymisvauhti on vaihdellut merkittävästi alueittain. Vain muutama nopeimmin taloutta tasapainottanut hyvinvointialue pystyy kattamaan vuosina 2023-2024 kertyneet alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä.

Länsi-Uudellamaalla vuoden 2023 alijäämä oli maan keskimääräistä suurempi. Heikosta lähtötilanteesta huolimatta Länsi-Uusimaa teki vuonna 2024 maan suurimmat sopeutukset, ja tällä hetkellä näyttää siltä, että Länsi-Uusimaa on ainoa hyvinvointialue, joka on pystynyt kattamaan alijäämät 2025 loppuun mennessä.

Vaikka Länsi-Uudenmaan ja muutaman muun alueen esimerkki osoittaa, että talouden sopeuttaminen perusrahoituksen tasolle on mahdollista, on tosiasia se, että suuri osa alueista ei tule tässä onnistumaan lain edellyttämässä aikataulussa. Alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkaminen on siksi perusteltua. Heikossa taloudellisessa tilanteessa olevia alueita tulee auttaa nimenomaan tällaisilla määräaikaisilla toimilla.

Alijäämien kattamisajan jatkamista hallituksen esitystä enemmän tai siihen oikeutettujen hyvinvointialueiden joukon laajentamista esitetystä tulisi edelleen harkita. Yksittäisten alueiden määräaikaisia haasteita ei sen sijaan tule pyrkiä ratkomaan rahoitusjärjestelmän pysyvillä muutoksilla, kuten hallituksen lausunnoilla oleva uusi esitys hyvinvointialueiden rahoituslain ns. kolmannen vaiheen muutoksista tekee.

Rahoitusjärjestelmän uskottavuudesta ja alueiden kannustimista talouden tasapainottamisen jatkamiseksi on tärkeä pitää huolta. Hyvinvointialueiden rahoitusmallin keskeinen periaate – jälkikäteistarkastuksen kautta toteutuva valtakunnallinen alijäämien kompensointi – on oikea ja kannustaa alueita tasapainottamaan talouttaan keskimääräistä nopeammin. Tätä periaatetta tulee vaalia myös jatkossa, jotta järjestelmä säilyttää uskottavuutensa ja ohjausvaikutuksensa.

Investointisuunnitelma (16 §)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kannattaa investointisuunnitelmien aikataulun muutosehdotusta. Muutoksella saadaan lisää aikaa investointisuunnitelman valmistelulle, joka parantaa suunnitelmien laatua ja tarkkuutta. Uusi aikataulu mahdollistaa myös investointisuunnitelman loogisemman kytkennän lainanottovaltuuspäätökseen, koska uudessa mallissa lainanottovaltuuspäätös tehdään ennen investointisuunnitelmasta päättämistä.

Allekirjoitus

Markus Syrjänen

Konsernipalvelujen johtaja

PL 33, 02033 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

PB 33, 02033 Västra Nylands välfärdsområde

luvn.fi